

**Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВСП «Фаховий музичний
коледж» КЗВО «Дніпровська
академія музики» ДОР»

Олена ПОТОЦЬКА
«29» серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ ВИКОНАВСЬКИХ СТИЛІВ»**

«Академічний спів»

Освітньо-професійний ступінь – Фаховий молодший бакалавр

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

Спеціальність – 025 Музичне мистецтво

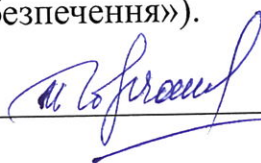
Освітньо-професійна програма – «Музичне мистецтво»

**Д н і п р о
2 0 2 5**

Розробник: викладач-методист Циклової комісії «Академічний спів»
А. А. Тулянець

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Історія виконавських стилів» відповідає стандарту фахової передвищої освіти України, галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво, освітньо-професійній програмі «Музичне мистецтво» 2025 року, навчальним планам підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня Фаховий молодший бакалавр 2025 навчального року (на основі повної загальної середньої освіти), методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

Гарант ОПП

Ірина ГОРЧАКОВА

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Історія виконавських стилів» відповідає стандарту фахової передвищої освіти України, галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво затверджено та введено в дію рішенням методичної ради ВСП «Фаховий музичний коледж» КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 1 від «29» серпня 2025 року).

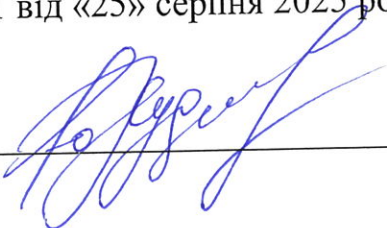
Голова ради

Олена ПОТОЦЬКА

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Історія виконавських стилів» відповідає стандарту фахової передвищої освіти України, галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії «Академічний спів» ВСП «Фаховий музичний коледж» КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 1 від «25» серпня 2025 року).

Голова циклової комісії
«Академічний спів»

Юлія ХУДІЄНКО

1. Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень освіти</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – 02 Культура і мистецтво	Вибіркова
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність – 025 Музичне мистецтво	Рік підготовки – 2
Тижневих годин: аудиторних – 2 самостійної роботи – 2	освітньо-професійній програмі - «Музичне мистецтво»	Семестр – 4
Вид контролю – залік	Рівень освіти - фахова передвища освіта Освітньо-професійний ступінь – Фаховий молодший бакалавр	Аудиторні заняття – 42 години
		Самостійні заняття – 48 годин

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. Мета – надати здобувачам освіти ґрунтовні знання щодо історичного розвитку, етнокультурних витоків, умов становлення й формування вокальних стилів; їх місця й ролі в культурному житті України та світового інформаційного простору, а також надати фахові орієнтири щодо естетичних традицій європейського академічного оперно-концертного виконавства.

2.2. Завдання:

- розширення музичного кругозору здобувачів для уміння давати об’єктивну оцінку історичних явищ вокальних стилів;
- формування професійних виконавсько-естетичних орієнтирів, переконань, світогляду;
- розвиток пізнавальних і фахових зацікавлень у самостійній творчій роботі;
- ознайомлення здобувачів освіти з досягненнями світових вокальних шкіл, класичною і сучасною виконавською практикою мистецтва академічного співу;
- вивчення історії розвитку традиції вокального виконавства (XVII – XXI століття);

- знайомство з особливостями розвитку оперного, опереткового, концертного виконавства у вітчизняній та зарубіжній музичній культурі.

2.3. Компетентності:

2.3. Компетентності:

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або у процесі навчання, що вимагає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, історії мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 5 - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 6 - Здатність вчитися і оволодівати сучасними формами;

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1 - Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності;

СК 3 - Здатність відтворювати художньо-образний зміст музичного твору у виконавській діяльності;

СК 4 - Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва;

СК 5 - Здатність демонструвати професійні навички та уміння в музично-теоретичній/виконавській/педагогічній/ /організаційно-творчій діяльності;

СК 8 - Здатність оперувати професійною термінологією.

2.4. Програмні результати навчання:

РН 6 - Визначати зміст, форму, жанрово-стильові особливості музичного твору як на слух, так і при вивченні нотного тексту;

РН 8 - Розпізнавати різні компоненти музичної мови;

PH 9 - Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської/музично-теоретичної/педагогічної/організаційно-творчої діяльності (відповідно до освітньо-професійної програми);

PH 13 - Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1

ТЕОРЕТИЧНІ Й ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ

Формування явища «вокальний стиль» - природний наслідок розвитку європейської та української вокальної культури. Поняття «техніки» та «стилю». Стиль як одна із найважливіших категорій в філософії мистецтва, мистецтвознавстві. Визначення стилю, різноманітні підходи у теорії стилю. Рівні та ознаки стилю. Питання стилю в музиці. Стиль і стилізація. Концепції музичного стилю. Еволюція музичного стилю в історичному аспекті (докласичний, класичний і посткласичний періоди). Антична доба. Середньовіччя. Відродження. Містерія як джерело музичного театру й театру в Європі, Азії. Класицизм. Романтизм. Експресіонізм та імпресіонізм. Неокласицизм. Жанрова своєрідність опери. Виникнення опери наприкінці 16 сторіччя в Італії як спроби групи вчених-гуманістів, літераторів і музикантів відродити давньогрецьку трагедію у вигляді *dramma per musica*. Перші опери: передування формам ренесансного театру, в яких музика відігравала поступово все більше значення, також — розвиток сольного співу з інструментальним супроводом.

Перша опера: 1594 рік, «Дафна» Якопо Пері, представник мистецького об'єднання Флорентійська камерата. Перші постановки у Флоренції: «Еврідіка» Я. Пері (1600), «Еврідіка» Дж. Каччіні (1602). Фігурує в репертуарах сучасних оперних театрів опера «Орфей» К. Монтеверді (написана і вперше виконана в Мантуї 1607 року). Річ Посполита: опери при дворі Владислава 4-го Ваза у Варшаві (1628). Постановка опери у Варшаві — «Звільнення Руджеро» Франческо Каччіні. Перші оперні вистави — «Дафніс» Дж. Каччіні, Я. Пері (1597, палац Корсі). 1637 – відкриття першого публічного оперного театру Сан Кассіано у Венеції. К. Монтеверді “Орфей”, “Адоніс”, “Весілля Енея і Лавінії”, “Коронація Поппеї”. Стиль *bel canto*. 125 опер А. Скарлаті. Творчість композиторів Г. Генделя, К. Глюка, Й. Мисливечека, М. Березовського, Д. Бортнянського.

Засади теорії вокального мистецтва. Вокальні стилі. Жанри вокального мистецтва. Види вокальних стилів: кантиленний, декламаційний, колоратурний. Види співу: поєднаний зі словами і без слів (вокаліз), з акомпанементом і без акомпанементу (*a cappella*). Типи співу: сольний, ансамблевий, хоровий. Манери співу: академічна, естрадна, народна. Основні жанри вокального мистецтва у класичній музиці: опера (охоплює всі види і стилі співу), ораторія, кантата, камерна кантата та камерний спів (концертне виконання арій, романсів, пісень); у легкій музиці: оперета, мюзикл, рок-опера, естрада; у традиційній музиці: фольклорно-автентичний спів, народно-академічний спів. Професія Диригент (від лат. *dirigio* — направляю, керую). Режисер (сценаріус), сценограф, костюмер, співак.

Тема 2

ЕВОЛЮЦІЯ ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА ФРАНЦІЇ

Лірична генеза вокальної музики та втілення лірики в ритуаліці-культурі у ранньому театрі. Позначення ліричного змісту явищ причетністю тоново-ритмічно впорядкованого звуковидобуття в ліриці до втілення надпобутових реалій ідеальних людських тяжінь.

Жан Батист-Люллі - автор ліричних трагедій і балетів, засновник і керівник Королівської академії музики (1672). Скрипаль, органіст, режисер придворних опер, балетів, маскарадів, танцювальних видовищ. Король Людовик 14 та його участь у балетах Жана Батиста Мольєра. Жан Філіпп Рамо (23 опери-балети з використанням ригодону, тамбурину, контрдансу). Західно-європейська вокальна традиція 17 - початку 18 століть: європейське камерно-салонне виконавство: композитори, виконавська майстерність, вельможа-меценат та видавці. Навчання музиці, власники музичних салонів. "Талантний стиль" у музичному житті європейських дворів і салонів. Домашнє і салонне музикування, концерти - найбільш поширена в європейських країнах форма музичного життя Англії, Франції, Італії, Угорщині, Чехії, Польщі.

1672 – відкриття «Королівської академії музики» (*Académie Royale de musique*). 1871 - театр «Гранд-Опера» (*Grand Opera*). Закладення міцних музичних традицій виконання та слухання музики. Взаємовплив музики: церковної, світської, народної; розвиток музичної теорії; поштовх музичної освіти європейських народів. XVII – початок XVIII століття: створення оркестрів при дворах аристократичної знаті - так звані капели, керівниками яких ставали великі музиканти та композитори.

Епоха класичного французького мистецтва XVIII ст. Л. Керубіні (1760-1842), один із визначних оперних композиторів епохи Великої французької революції. Синтезування Л. Керубіні традицій італійської опери (серія і буфа) та принципів глюківської драматургії. Засади романтичної опери XIX ст. Видатний французький вокальний педагог М. Гарсія-син (1805-1906) - автор методики, принципами якої користуються у світі й сьогодні. 1847 р. - його дослідницька праця «Повний трактат про мистецтво співу». 1855 р. М Гарсія-син винайшов ларингоскоп й використовував його на практиці.

Яскравий представник вокальної педагогіки другої половини XIX століття Жан Баттист Фор – провідний оперний виконавець баритонових партій. Навчання співу у Франції – вокальні факультети Паризької та Ліонської консерваторій.

Тема 3

ОПЕРНЕ МИСТЕЦТВО ІТАЛІЇ ТА СТИЛЬ BEL CANTO

Значення жанру італійської опери для розвитку вокального мистецтва. Розвиток опери в Італії. Мистецтво співаків-кастратів, їх вплив на формування стилю Bel canto. Найвідоміші співаки-кастрати: Бальдасаре Феррі, Baldassare Ferri (1610–1680); Антоніо Марія Берначчі, Antonio Maria Bernacchi (1685–1756); Франческо Бернарді Сенесіно, Francesco Bernardi Senesino (1686–1758); Карло Броскі Фаріnellі, Carlo Broschi Farinelli (1705–1782); Гаetano Маджорано Каффареллі, Gaetano Majorano Caffarelli (1710–1783); Джованні Манцуоллі, Giovanni Manzuoli (1720–1782); Гаetano Гуадагні, Gaetano Guadagni (1725–1792); Гаспаро Пак'еротті, Gasparo Pacchierotti (1740–1821); Луїджі Маркезі, Luigi Marchesi (1754–1829); Джіроламо Крескентіні, Girolamo Crescentini (1762–1848); Джованні Веллуті, Giovanni Velluti (1781–1861). Останній відомий широкому загалу співак - Алессандро Морескі Alessandro Moreschi, (1858—1922). Неаполь – центр оперної діяльності XVII – початку XVIII ст. Виникнення опери-буффа. Творчість Джованні Баттіста Перголезі (1710-1736). Оперні композитори Дж. Паїзіелло, Д. Чимарози.

Діяльність Teatro alla Scala або La Scala. Перша вистава — опера Антоніо Сальєрі «Визнана Європа» («L'Europa riconosciuta») — 1778 р. Слава і історія театру пов'язані з геніальним диригентом Артуро Тосканіні, який працював тут. Починаючи від XIX століття «Ла Скала» - міжнародний центр оперного мистецтва. Багато видатних опер набули визнання з призначенням постановки на цій сцені. Зокрема тут відбулися прем'єри таких

опер, як «Пірат» (1827) і «Норма» (1831) Вінченцо Белліні, «Лукреція Борджа» (1833), «Оберто» (1839), «Набукко» (1842), «Отелло» (1887) і «Фальстаф» (1893) Джузеппе Верді, «Мадам Баттерфляй» (1904) і «Турандот» Джаккомо Пуччіні. Реформи оперного мистецтва в добу Романтизму. Творчість Дж. Верді в аспекті еволюції вокального стилю. Декламаційність. Веризм і значення оперного доробку Дж. Пуччіні, П. Масканьї, Р. Леонкавалло. Виконавський стиль *Bel canto* як класична основа вокального мистецтва. Представники *Bel canto* у різних країнах. Криза *Bel canto* і зміна оперного репертуару.

Видатні італійські оперні співаки:

Паскуале Амато; Етторе Бастіаніні; Чечилія Бартолі; Маттіа Баттістіні; Джемма Беллінчоні; Джіно Бекі; Джузеппе Марія Боскі; Андреа Бочеллі; Тіто Гоббі; Етторе Гандольфі; Джованні Давід; Тоті даль Монте; Августо Данні; Беньяміно Джильї; Антоніо Котоньї; Марія Канілья; Антоніо Франческо Карлі; Енріко Карузо; Анджеліка Каталані; Сільвія Коллока; Франко Кореллі; Фйоренца Коссотто; Маріетта Альбоні; Оліверо Магда; Маріо дель Монако; Джованні Мартіnellі; Анна Моффо; Мікеле Новаро; Джованні Батіста Рубіні; Тіто Скіпа; Чезаре Съепі; Фіоренца Седолінс; Джульетта Сіміонато; Діаманте Марія Скарабеллі; Рената Скотто; Джузеппе ді Стефано; Рената Тебальді; Аннібале Піо Фабрі; Федора Барб'єрі; Франческо Чаффеї.

Тема 4

ОЗНАКИ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ НІМЕЦЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Епоха Реформації (XVII): витoki школи, що сягають та черпають основу з народних та церковних мотивів. Характерна особливість: спів а *sarrella*, як найдоступніший в той час. Народний фольклор - джерело лютеранського (від імені церковного реформатора Мартіна Лютера (1483–1546)) хоралу, введеного в богослужіння. Попередник Й. С. Баха Г. Шюц та його видозміни в духовній музиці. Вплив майстрів італійської музики (зокрема, К. Монтеверді), створення композицій в стилі італійських мадригалів. Г Шюц та музика патетичного характеру; сольний спів у формі драматичного речитативу з експресивною мелодією, що вимагала декламаційної манери співу.

Вокально-театральне мистецтво В.А. Моцарта та епоха європейського Просвітництва (II пол.XVIII ст.). Естетика моцартівської оперної музики: європейські передові віяння й базування на народних традиціях, пов'язаних з

національним комедійним народним театром – зігеншпігелем. Це різновид національної комічної опери з розмовними діалогами між музичними номерами, що має великі оперні форми – арії, ансамблі, фінали. Цим німецько-австрійський зігеншпігель подібний до італійської опери-буфа.

Видатна німецька оперна співачка Марія Йозефа Гофер - перша виконавиця партії Цариці ночі в опері Моцарта «Чарівна флейта».

Новаторство музики Ріхарда Вагнера (1813–1883). Р. Вагнер – автор лібретто до своїх опер. Надзвичайна експресивність та драматизм його творів. Р. Вагнер - автор нових вокальних форм: монологи, розповіді, діалоги, що призвело до декламаційного співу. Основні творчі принципи опер композитора – лейтмотиви, короткі симфонічні характеристики, пов'язані з певною ідеєю, наскрізний розвиток, безконечна мелодія.

Історія німецького оперного мистецтва XIX - XX ст. Твори Ріхарда Штрауса (1864–1949): 14 музично-театральних творів, серед яких особливої популярності набули «Саломея» (1905), «Електра» (1908), «Кавалер Троянд» (1911), «Аріадна на Наксосі» (1912). Опері мають складні вокальні партії з досить широким діапазоном, різними вокальними стилями, елементами атональності, що вимагало від співаків високого професіоналізму, потужних фізичних можливостей голосу, високої ерудиції. Оперним творам Р. Штрауса притаманні стильові особливості, що мають риси романтизму, експресіонізму та натуралізму.

Творчість Фрідріха Шмідта (1812–1884), Арнольда Шенберга (1874–1951), Альбана Берга (1885–1935).

Тема 5

ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Фольклор та церковний спів як основа вокальної школи в Україні. Історичні періоди української вокальної школи: докласичний (староруське вокальне мистецтво, до 16 ст.); класичний (17-19 ст.) - становлення професійної школи хорового співу та формування у її середовищі сольних засад; посткласичний (кінець 19 - 20 ст.) - заснування і розвиток музичної освіти сольного (оперного) співу європейської традиції; сучасний (від 1991 р.) - розквіт національних вокальних шкіл. Український музичний театр у XVIII – початку XIX ст.: кріпацький, аматорський театр та приватна антреприза. Функціонування кріпацьких театрів: поміщицькі маєтки (Г. Тарновського, Д. Ширая, Д. Трощинського та ін.). Репертуар цих театрів залежав від художніх уподобань їх власників. Аматорський театр як важливе художнє явище. Актори-аматори та їхнє існування у вищих навчальних

зкладах і гімназіях Києва, Одеси, Полтави, Харкова, Катеринослава, Єлисаветграду, Ніжина, Кременчука та інших міст. Найвідоміший аматорський театр: директор І. Котляревський, Полтава, 1815 р. Як у кріпацькому, так і в аматорському театрі постановки творів українських авторів - поодинокі випадки. Діяльність В. Гоголя-Яновського, що ставив свої драматургічні твори українською мовою в театрі Д. Трощинського. Інсценізація п'єс І. Котляревського "Наталка Полтавка" та "Москаль-чарівник". у полтавському театрі. Існування одночасно з аматорськими труп приватної антрепризи М. Щепкіна, І. Штейна, Л. Млотковського та ін., які мандрували містами і містечками України, знайомили широку глядацьку аудиторію з драматичним і оперним мистецтвом. Поява нової плеяди українських акторів, найвідоміші серед яких - М. Щепкін та К. Соленик. Друга половина XIX ст. - формування українського професійного театру, який був тісно пов'язаний із становленням нової української драматургії. Представники: Г. Квітка-Основ'яненко, Я. Кухаренко, Т. Шевченко, М. Костомаров. Основоположна роль у створенні національної школи театрального мистецтва, у формуванні оригінального вітчизняного репертуару: М. Кропивницький та родина Тобілевичів - М. Садовський, П. Саксаганський, І. Карпенко-Карий, М. Садовська-Барілотті. 1881 р. – заснування М. Кропивницьким у Кременчуці першої української акторської професійної трупи. Її роль в історії вітчизняної культури під назвою "театр корифеїв". Такі трупи в подальшому були організовані М Старицьким, І. Карпенком-Карим, М. Садовським, П. Саксаганським. Видатні актори того часу: М. Садовський, П. Саксаганський, М. Заньковецька, А. Максимович, М. Садовська-Барілотті, Д. Мова, Л. Манько, Л. Ліницька. Використання музики та співів у музично-драматичних виставах.

Змістовий модуль 2

Тема 6

СТИЛЬ АКАДЕМІЧНОГО СПІВУ У ОПЕРАХ «ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ» С. ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО ТА «НАТАЛКА ПОЛТАВКА» М. ЛИСЕНКА

С. С. Гулак-Артемівський, баритон (1813-1873). Співав: архієрейські хори, а потім понад 25 років на сценах імператорських оперних театрів, виконавши понад 50 партій. Навчання у Італії. Виконавець партій: Мазетто («Дон Жуан» В.-А. Моцарта), Антоніо, Енріко («Лінда ді Шамуні», Лючія ді

Ламмермур» Г. Доніцетті), у ораторіях Г. Берліоза, Дж. Россіні. Автор музики до драматичного дійства «Картини степового життя», вокально-хореографічного дивертисменту «Українське весілля», комедії-водевілю «Ніч на Івана Купала», кількох романсів та пісень, серед яких «Стоїть явір над водою», присвячений Т.Г. Шевченку. Прем'єра «Запорожця за Дунаєм» 14 квітня 1863 року. С. С. Гулак-Артемівський - перший постановник опери і виконавець партії Карася. Через 19 років — 11 червня 1884 р. — постановка опери трупю Михайла Старицького. Національна опера України: «Запорожець за Дунаєм» вперше поставлений у грудні 1934 року. Участь у «Запорожці за Дунаєм» всіх провідних співаків України — М. Донець, І. Паторжинський, Є. Ценьов, М. Роменський, М. Частій, А. Кікоть, В. Грицюк, М. Шопша (Карась), М. Литвиненко-Вольгемут, О. Петрусенко, О. Жила, В. Любимова, В. Багацька (Одарка), М. Сокіл, З. Гайдай, Н. Захарченко, М. Бем, О. Станіславова, Г. Шоліна, Т. Пономаренко, К. Радченко, З. Христич, Є. Колесник, Г. Ципола, Л. Забіляста (Оксана), М. Гришко, К. Лаптев, М. Шостак, С. Козак, М. Шевченко, Ю. Гуляєв, Загребельний, А. Мокренко, Д. Гнатюк (Султан).

Опера М.Лисенка (1842 - 1912) «Наталка Полтавка. Мелодія пісні Наталки «Віють вітри» — яскрава музично-психологічна картина, гранично проста, щира й виразна. Відтворення композитором духовного напруження героїні, яка, потрапивши у складну ситуацію, переживає боротьбу між почуттям і обов'язком. Образ Наталки: проста й чесна дівчина, щира у своєму горі і в radoшах, здатна на глибокі почуття й благородні вчинки. Яскраві барви у образах представників сільської бідноти — Петра та Миколи. Лірик за характером, Петро живе спогадами про героїчне минуле народу. Більшість його пісень стали широко відомими. Це — «Ой не шуми, луже», «Ой та йшов козак з Дону», «Та нема в світі гірш нікому», «Сонце низенько» та інші, як і пісні Миколи «Гомін, гомін по діброві», «Ворскла — річка невеличка».

Українські оперні співаки: Іван Бутенко, Ромуальд Василевський, Надія Забіла-Врубель, Соломія Крушельницька, Ганна Крушельницька. Ольга Золотницька, Федір Левицький, Софія Лисенко, Наталія Михайловська.

Тема 7.

МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНІ СТИЛІ УКРАЇНИ ХХ-го ст.

Українське оперне мистецтво та його розвиток від так званої композиторської режисури (авторські ремарки в лібрето) до виконавської: мізансцени, лінії сюжетного розвитку, їхня відповідність особливостям і вимогам жанру опери, виконавському складу. Перші зразки опер на сучасні

революційні теми: «Іскри» Й. Розентура і «Вибух» композитора Б. Яновського (1927 р., Київ, Харків). Лірична естетика опери «Яблуневий полон» О. Чишко (1931). Опери В. Йориша (1899—1945): «Бур'ян» і «Поема про сталь», (1932); присутність елементів «музики машин». Спільна риса цього репертуару: швидкий, калейдоскопічний сюжет, натхнений кінематографічною манерою оповіді (безпосереднє включення фільмів до постановки). Драматургічний акцент: образ колективного героя, що передбачав істотну роль хору, головним персонажам приділялося небагато уваги на користь численних побічних персонажів. Вимоги до співаків: замість «бельканто» - акторська гра. Кращі роботи цього типу: композитор В. Фемеліді (1905—1931). Його опера «Розлом», на тему Кронштадтського повстання (прем'єра 1929 р. Одеса) — музична драма, заснована на декламованих діалогах і стилізаціях, які передають тон тогочасної революційної риторики. Використання різних музичних стилів для характеристики окремих епізодів — від фольклору - через салонний міський романс до революційної масової пісні. Друга опера «Цезар і Клеопатра» за Бернардом Шоу. Опери на історичні теми: «Кармелюк» (1930) В. Косенка (1896—1938) та однойменна опера В. Йориша, (головний герой - лідер селянського повстання на Поділлі у першій третині ХІХ ст.). Одноактна опера-дума «Хвесько Андигер» (1927) В.Золотарьова: вперше використано українські думи у козацькому середовищі. Опера Б. Яновського «Дума Чорноморська» (1928). «Золотий обруч» Б. Лятошинського за повістю Івана Франка - найяскравіший взірць української історичної опери. Поєднання у лібрето історичної та соціальної тематики з міфологією. Втілення поєднання в музичній мові, що органічно сполучає сучасні на той момент засоби виразності музичної мови з архаїкою українського фольклору. Композиція опери: музична драма, має розгорнуту систему лейтмотивів. «Золотий обруч» як перший характеристичний представник «симфонічної опери» в історії української опери.

2025. Прем'єра «Золотого обруча» на сцені Львівського національного театру опери та балету ім. С. Крушельницької. Режисер - Іван Уривський. Створює оперу, що говорить мовою ХХІ століття. Диригент-постановник - Іван Чередніченко. Сценографія та художниця костюмів Дарія Біла.

Тема 8

ВОКАЛЬНІ ШКОЛИ УКРАЇНИ

Антонюк Валентина Геніївна — співачка (сопрано). Народна артистка України. Кандидат філологічних наук, Доктор культурології, професор. Автор наукових праць з питань вокальних шкіл Європи та України.

Основні вокальні школи України: київська, львівська, одеська, харківська. Серед вихованців київської школи - І. Козловський, Є. Мірошніченко, Д. Гнатюк, А. Кікоть, М. Кондратюк, П. Кармалюк, Є. Червонюк, Л. Лобанова, А. Мокренко, З. Гайдай, Л. Руденко, В. Курін, Д. Петриненко, В. Грицюк, М. Шевченко, Е. Томм, В. Любимова, В. Герасимчук, В. Багацька, К. Радченко, Г. Сухорукова, Є. Колесник, Р. Майборода, Л. Остапенко, Н. Куделя, В. Река, Л. Забіляста, В. Антонюк, В. Гришко, В. Лук'янець, Т. Штонда, О. Дяченко, В. Кочур, А. Кочерга, М. Стеф'юк, О. Загребельний, Л. Юрченко, В. Пивоваров, М. Шопша, В. Буймистер, М. Дідик, О. Гурець, О. Микитенко, В. Кузьменко, А. Романенко, А. Швачка, Л. Монастирська, О. Нагорна, С. Чахоян, Л. Гревцова., Д. Агеєв, Г. Ващенко, Т. Ганіна, Д. Іванченко, О. Киреєв, М. Кірішев;

Львівська вокальна школа - М. Менцинський, С. Крушельницька, О. Вrabель, В. Ігнатенко, В. Чайка, Л. Жилкіна, Я. Головчук, В. Федотов, П. Ончул, Ю. Косенко, В. Лужецький, С. П'ятничко, О. Басистюк, А. Шкурган, Н. Дацько, С. Годлевська, Н. Дацько, О. Лихач, О. Садецький, П. Радейко;

Одеська вокальна школа - М. Гришко, Є. Чавдар, Г. Олійниченко, Б. Руденко, З. Христич, М. Огренич, І. Пономаренко, О. Ворошило, Л. Ширіна, Г. Поливанова, Р. Сергієнко, Т. Пономаренко, Т. Анисимова, А. Бойко, Т. Мороз, Г. Красуля, В. Навротський, Н. Ютеш, Т. Анісімова, А. Голуб, Т. Спаська, В. Білий, О. Злакоман;

Харківська вокальна школа - М. Манойло, В. Арканова, Н. Суржина, В. Третяк, Г. Ципола, В. Тришин, О. Востряков, Б. Гмиря, Н. Ткаченко, Г. Калікін, В. Болдирев, О. Романенко, А. Романовська, Т. Гармаш, О. Старікова, В. Козлов;

Свого часу набула розвитку Донецька вокальна школа – О. Коробейченко, Т. Лагунова, М. Момот, Р. Колесник, Л. Шемчук, І. Беспалова-Примак;

Катеринославсько – Дніпровська вокальна школа – Д. Губарев, П. Антонеллі, О. Муравйова, С. Енгель-Крон, О. фон Бремзен-Франтулова, З. Малютіна, І. Паторжинський, М. Снага-Паторжинська, М. Сокіл-Рудницька, О. Тарловська, Є. Вербицька, П. Цесевич, Є. Цинев, В. Метелецька, П.

Киричок, В. Бунчиков, Е. Лейтес, Т. Шаратта-Долідзе, І. Гош, С. Колтон, Н. Слободіна, А. Кабанців, Л. Лобанова, К. Огневий, З. Лисак, О. Тарловська, Г. Гаркуша, В. Свириденко (Коваленко), С. Ковнір, І. Петрова, О. Синякова, М. Цветінська.

Тема 9

УКРАЇНСЬКА ОПЕРЕТА ЯК ОКРЕМА ХУДОЖНЯ СИСТЕМА

Оперета: музично-драматичний комедійний твір, здебільшого розважального характеру. Поєднання співів і танцю з розмовними діалогами. Амплуа в опереті — тип ролей з відповідністю вокально-сценічним даним артиста, його віку, характеру та типуажу. Існують соціальні ролі (герой, комік, інженер, субретка), і вокально-характерні (ліричний тенор, драматичне сопрано), що визначають відповідність партії голосу співака (фрочний герой, салонна героїня).

М. В. Лисенко – автор оперети «Різдвяна ніч» у чотирьох діях. Я. В. Барнич - український композитор, диригент, педагог, скрипаль, громадський діяч. Закінчив 1924 р. Вищий музичний інститут ім. М.Лисенка у Львові. 1917-23 — директор Руського народного театру (Львів). 1925-28 — театру товариства «Просвіта» (Ужгород). Диригент симфонічного оркестру (Станіславі - тепер Івано-Франківськ; 1939-41), оркестру Львівського оперного театру (1941-44). Один із засновників Гуцульського ансамблю пісні і танцю (1940). З 1950 р. — у США. Твори: оперети «Шаріка» (1936), «Пригода в Черчі» (1938), «Гуцулка Ксеня» (1939).

Одеський академічний театр музичної комедії імені М. Водяного. Сформувався у Львові (1946), у 1947 р. показав перший спектакль «Одинадцять невідомих». У репертуарі: «Принцеса цирку», «Баядера», «Маріца», «Мадемуазель Нітуш», «Роз-Марі», «Весільна подорож» (режисер В. Піковський). За рішенням уряду УРСР театр було переведено зі Львова до Одеси — театр музичної комедії. «Візитівка» репертуару - оперета «Біла Акація» (1956). Видатні актори трупи: А. Зелінська, Н. Бухарина, Н. Кочкин, М. Дашевський, М. Водяний, І. Іванова, Є. Дембська. 1950—1960-ті рр. Поставлено 85 спектаклів. Розквіт театру (1960—70-і рр.), діяльність головного режисера М. А. Ошеровського, зарубіжних і національних мюзиклів. 1979—1983 рр. - художній керівник та директор театру Михайло Водяной. Кардинальна зміна репертуару (1990—2000-ні рр.) 1995 року театрові присвоєно ім'я М.Водяного — артиста оперети, що працював в Театрі від початку його створення, а у 1979—1983 очолював колектив.

Діяльність Національної оперети України. Богдан Дмитрович Струтинський — український театральний режисер, педагог та продюсер, громадський діяч, директор — художній керівник Київського національного академічного театру оперети, голова Національної спілки театральних діячів України. Заслужений діяч мистецтв України. Народний артист України.

Тема 10

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ФОРМА КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ 2022-2025 рр.

Трансформація українського музичного мистецтва під час війни 2022-2025 рр. Зміна мови пісень, тематики, настроїв та принципів роботи музичної індустрії. Музика - засіб емоційної підтримки, допомоги українцям протистояти досвіду війни, зберігати надію та зцілювати душевні рани. Поява нових панівних жанрів та стилів. Зміна структури та принципів роботи музичної індустрії.

Ключова важливість музичного мистецтва у контексті культурної дипломатії в умовах російсько-української війни 2014-2026 рр. Музика - не лише форма самовираження, але й інструмент боротьби, та ідентифікації нації на міжнародній арені. Музичне мистецтво як потужний інструмент культурної дипломатії, який сприяє міжнародній підтримці України, протидії ворожій пропаганді. Міжнародний формат музичного мистецтва в умовах дії АТО 2014-2025 рр. 2 етапи трансформації: 1 етап (2014-2022 рр.) – поступове витіснення російського контенту з музичної парадигми України. 2 етап (2022-2025 рр.) – трансформація, удосконалення музичного мистецтва. Донесення українськими артистами через свої пісні світові правди про агресію РФ проти України; формування нового імідж держави та її визнання.

Новий формат діяльності Національної опери України, Львівського національного театру опери та балету ім. С. Крушельницької, Одеського національного театру опери та балету, Харківського національного театру опери та балету, Дніпровського академічного театру опери та балету, Національної оперети України, філармоній України. Музична Шевченкіана часів російсько-української війни як складова національної резиліентності. Масштабні вокально-симфонічні твори сучасних українських композиторів: симфонія-реквієм «Праведная душе» Б. Фроляк, історична ораторія «Віють вітри» Г. Гаврилець та симфонічно-хорові фрески «Кобзар» Ю. Шевченка. Виявлення різних типів взаємодії композиторів і виконавців з поезією Т. Шевченка: створення оригінальної авторської композиції з вільним підбором текстів «Кобзаря»; інтертекстуальний тип, у якому поєднано мелодії

відомих пісень на слова Шевченка з авторською музикою; застосування принципу музично-поетичного монтажу. Звернення українських митців до поетичної спадщини Т. Шевченка в XXI столітті та розкриття її нових сенсів. Вагомий внесок у зміцнення духовності українського народу, підсилення національної резиліентності.

Створення Міністерством культури та інформаційної політики спільно з Державним агентством України з питань мистецтв та мистецької освіти платформи «Мистецтво під час війни» («Ukraine War Art Collection»).

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділу і теми	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		Ауд.	Практ	Лабор	Індив	Сам.р
Тема 1.						
Змістовий модуль 1						
ТЕОРЕТИЧНІ Й ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ						
<i>Разом за темою 1</i>	9	4			5	
Тема 2.						
ЕВОЛЮЦІЯ ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА ФРАНЦІЇ						
<i>Разом за темою 2</i>	9	4			5	
Тема 3.						
ОПЕРНЕ МИСТЕЦТВО ІТАЛІЇ ТА СТИЛЬ BEL CANTO						
<i>Разом за темою 3</i>	9	4			5	
Тема 4.						
ОЗНАКИ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ НІМЕЦЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ						
<i>Разом за темою 4</i>	9	4			5	
Тема 5.						
ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ						
<i>Разом за темою 5</i>	9	4			5	
Тема 6.						
Змістовий модуль 2						
СТИЛЬ АКАДЕМІЧНОГО СПІВУ У ОПЕРАХ «ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ»						

С. ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО ТА «НАТАЛКА ПОЛТАВКА» М. ЛИСЕНКА						
<i>Разом за темою 6</i>	9	4				5
Тема 7.						
МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНІ СТИЛІ УКРАЇНИ ХХ-го ст.						
<i>Разом за темою 7</i>	9	4				5
Тема 8.						
ВОКАЛЬНІ ШКОЛИ УКРАЇНИ						
<i>Разом за темою 8</i>		4				5
Тема 9.						
УКРАЇНСЬКА ОПЕРЕТА ЯК ОКРЕМА ХУДОЖНЯ СИСТЕМА						
<i>Разом за темою 9</i>	9	4				5
Тема 10.						
МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ФОРМА КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ 2022-2025 рр.						
<i>Разом за темою 10</i>	9	6				3
Усього годин	90	42				48

**5. Теми лекційних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

**7. Теми індивідуальних занять
навчальним планом не передбачені**

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ Й ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ. Питання. 1.Ритуальні музичні обряди. 2.Виконавці Середньовічної Європи. 3.Стиль chansons de geste. 4.Творчість Вагантів. 5.Музичні видовища Середньовічної Європи.	5
2	Тема 2. ЕВОЛЮЦІЯ ВИКОНАВСЬКОГО МИСТЕЦТВА ФРАНЦІЇ. Питання. 1.Жан Батист-Люллі–керівник Королівської академії музики.	5

	<p>2.Творчість Жана Філіппа Рамо. 3.Історія театру «Гранд-опера» 4.Музичні салони Європи. 5.Французькі оперні співаки.</p>	
3	<p>Тема 3. ОПЕРНЕ МИСТЕЦТВО ІТАЛІЇ ТА СТИЛЬ BEL CANTO. Питання. 1. Найвідоміші співаки-кастрати. 2. Неаполь – центр оперної діяльності XVII – початку XVIII ст. 3. Діяльність Teatro alla Scala або La Scala. 4. Творчість Дж. Верді в аспекті еволюції вокального стилю. 5. Видатні італійські оперні співаки.</p>	5
4	<p>Тема 4. ОЗНАКИ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ НІМЕЦЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ. Питання. 1.Новаторство музики Р. Вагнера (1813–1883) 2.Історія німецького оперного мистецтва ХХ ст. 3. Твори Ріхарда Штрауса (1864–1949). 4.Творчість Фрідріха Шмідта (1812–1884), Арнольда Шенберга (1874–1951). 5.Творчість Альбана Берга (1885–1935).</p>	5
5	<p>Тема 5. ІСТОРИЧНІ ПЕРІОДИ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ. Питання. 1.Фольклор та церковний спів як основа вокальної школи в Україні. 2.Український музичний театр у XVIII – початку XIX ст. 3. Приватні антрепризи М. Щепкіна, І. Штейна, Л. Млотковського. 4.Театр корифеїв: М. Кропивницький та родина Тобілевичів - М. Садовський, П. Саксаганський, І. Карпенко-Карий, М. Садовська-Барілотті. 5.Використання музики та співів у музично-драматичних виставах.</p>	5
6	<p>Тема 6. СТИЛЬ АКАДЕМІЧНОГО СПІВУ У ОПЕРАХ «ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ» С. ГУЛАКА-АРТЕМОВСЬКОГО ТА «НАТАЛКА ПОЛТАВКА» М. ЛИСЕНКА . Питання. 1. Жанр української опери. 2. Типажі Івана Карася та Одарки 3. Типажі Андрія та Оксани 4. Образи Наталки Полтавки та Петра 5. Вокальні номери цих 2-х опер</p>	5
7	<p>Тема 7. МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛЬНІ СТИЛІ УКРАЇНИ ХХ-го ст. Питання. 1. Опері: «Іскри» Й. Розентура і «Вибух» композитора Б. Яновського 2. Опері В. Йориша «Бур'ян» і «Поема про сталь». 3. Образ колективного героя у опері. 4. «Золотий обруч» Б. Лятошинського за повістю Івана Франка - найяскравіший взірць української історичної опери. 5. Естетика композиторської режисури.</p>	5
8	<p>Тема 8. ВОКАЛЬНІ ШКОЛИ УКРАЇНИ. Питання. 1.Творчість М. Донець-Тессейр. 2.Творчість І.Паторжинського. 3.Творчість М.Литвиненко-Вольгемут. 4.Творчість Д.Гнатюка. Творчість А.Солов'яненка.</p>	5

9	Тема 9. УКРАЇНСЬКА ОПЕРЕТА ЯК ОКРЕМА ХУДОЖНЯ СИСТЕМА Питання. 1.Київський національний театр оперети. 2.Одеський академічний театр музичної комедії. 3.Творчість М.Водяного. 4.Творчість Я.Барнича. 5.Оперета на оперній сцені.	5
10	Тема 10. МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ЯК ФОРМА КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ 2022-2025 рр. Питання. 1. Трансформація українського музичного мистецтва під час війни 2022-2025 рр. 2.Діяльність оперних театрів та філармоній України. 3. Стильові напрямки в сучасному українському музичному театрі. 4. Музична Шевченкіана часів війни як складова національної резиліентності. 5. Діяльність платформи «Мистецтво під час війни» («Ukraine War Art Collection»).	3
	Всього за навчальним планом	48

8. САМОСТІЙНА РОБОТА
навчальним планом не передбачені

9. Індивідуальні завдання
навчальним планом не передбачені

10. Методи та технології навчання

При проведенні навчальних занять (аудиторних) застосовуються наступні **методи навчання:**

- лекція,
- бесіда,
- пояснення,
- ілюстрування (відео, аудіо),
- проблемний виклад матеріалу,
- підготовка доповідей, рефератів та презентацій,
- інтерактивні методи навчання,
- метод жанрово-стильового аналізу
- метод музично-театральних стилістичних узагальнень;
- метод міжпредметних зв'язків;

Методи контролю:

Поточний контроль - це оцінювання засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу під час проведення аудиторних та самостійних, занять тощо. Поточний контроль реалізується у формі опитування, перевірки різноманітних індивідуальних завдань (рефератів тощо), контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання здобувачем освіти. До поточного контролю допускаються всі студенти.

Семестровий контроль. Завдання цього виду контролю спрямовані на:

- розвиток пізнавальних здібностей та творчої ініціативи здобувачів освіти;
- виховання самостійності, відповідальності та організованості;
- формування самостійного мислення, здібностей до саморозвитку, самоудосконалення та самореалізації;
- опанування здобувачами елементів методики вивчення історії виконавських стилів; .

Підсумковий контроль – це період підведення підсумків навчальної роботи здобувачів освіти протягом семестру. Полягає в оцінці засвоєння здобувачем навчального матеріалу з дисципліни на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної, самостійної роботи та визначається методами критеріїв оцінювання Підсумковий залік виставляється за умови, що здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені навчальною програмою

11. Методи та критерії оцінювання

Методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання: тестування (підсумковий контроль), академічні есе, виступи.

Критерії оцінювання знань і компетентностей з навчальної дисципліни:

«Зараховано» (А-Е за шкалою ECTS) ставиться здобувачу освіти:

- 1) який виконав робочу програму за результатами поточного контролю;
- 2) виконав блок самостійної роботи, який містить творчі завдання в межах суворого та вільного стилю;
- 3) за підсумковим оцінюванням знань та вмінь з боку викладача демонструє засвоєння матеріалу та виконує практичні завдання на рівні від «відмінного» до «достатнього», а саме:

- здобувач освіти швидко та точно визначає зміст, форму, жанрово-стильові особливості виконавського стилю як на слух, так і при вивченні історично-теоретичного матеріалу;

- здобувач освіти може продемонструвати ґрунтовні знання щодо історичного розвитку, етнокультурних витоків, умов становлення й

формування вокальних стилів; їх місця й ролі в культурному житті України та світового інформаційного простору;

-здобувач освіти може надати фахові орієнтири щодо естетичних традицій європейського академічного оперно-концертного виконавства;

-здобувач освіти добре знає основні етапи розвитку еволюції виконавського мистецтва Франції; Оперного мистецтва Італії та стилю *bel canto*; ознаки виконавського стилю німецької вокальної школи;

-здобувач освіти дає визначення історичних періодів української вокальної школи; музично-театральних стилів України ХХ-го ст.; вокальних шкіл України; української оперети як окремої художньої системи; музичного мистецтва як форми культурної дипломатії в умовах війни 2022-2025 рр.

«Не зараховано» (FX-F за шкалою ECTS) ставиться здобувачу освіти:

1) який протягом семестру має 70 відсотків і більше не відпрацьованих заборгованостей від загальної кількості занять з навчальної дисципліни;

2) не володіє теоретичним матеріалом курсу, не може продемонструвати ґрунтовні знання щодо історичного розвитку, етнокультурних витоків, умов становлення й формування вокальних стилів; їх місця й ролі в культурному житті України та світового інформаційного простору;

а саме:

-здобувач освіти не може визначити основні поняття вокальних стилів та їх місця й ролі в культурному житті України та світового інформаційного простору;

-не може надати фахові орієнтири щодо естетичних традицій європейського академічного оперно-концертного виконавства;

- не може визначити основні етапи розвитку еволюції виконавського мистецтва Франції, Італії, Німеччини;

-не може назвати основні етапи розвитку вокальних шкіл України;

12. Методичне забезпечення

12.1. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення.

12.2. Друковані та електронні матеріали.

12.3. Архівні та бібліотечні каталоги.

12.4. Тексти архівних документів.

12.5. Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни.

13. Рекомендована література

Основна:

1. Авраменко Є.Б. Семантика вокального тембру як фактор жанрової специфікації оперної поетики. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» (02 – «Культура і мистецтво»). Одеська національна музична академія імені А. В. Нежданової. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Одеса, 2024.

2. Берегова О. Поетика жанру, стилю, виконавської техніки в сучасній опері. С. 79-87. Діалог культур: образ Іншого в музичному універсумі. К.: Ін-т культурології НАМ України, 2020. 304 с.; іл.. ISBN 978-966-2241-60-0

3. Берегова О. Образно-стильові феномени української музики 1990–2000-х років с. .174-184. Діалог культур: образ Іншого в музичному універсумі. К.: Ін-т культурології НАМ України, 2020. 304 с.; іл.. ISBN 978-966-2241-60-0.

4. Ваврищук С. Історична ораторія «Віють вітри» Ганни Гаврилець: особливості опрацювання народнопісенних джерел. Україна. Європа. Світ. Історія та Імена в культурно-мистецьких рефлексіях : тези доповідей Четвертої міжнародної науково-практичної конференції / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ, 2020. С. 27–32.

5. Жаркова В. Історія західної музики: Homo Musicus від античності до бароко : навчальний посібник. Київ : ArtHuss, 2022. 548 с.

6. Зарицький А., Зарицька А., Мрочко В., Кириченко І., Гонтар О. Вокальний ансамбль: теорія і практика [Електронне видання] : навчальний посібник для здобувачів освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво». 2022. 170 с.

7. Іванова Л. Традиціоналістський стильовий напрям у творчості композиторів України XIX – XX століть: дис... докт. філос.: 025 / Одеська національна муз. академія ім. А.В. Нежданової. Одеса, 2021. 183с.

8. Матійчин І. Ораторія, кантата, опера в хоровій творчості українських композиторів (модифікація жанрів). С. 40-45. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 43, том 2, 2021.

9. Мигович М. Сучасні вокальні техніки та методики їх вивчення. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 55, том 2, 2022. С. 83-89.

10. Мозгальова Н., Сушицький М., Новосадова А. Специфіка підготовки вчителів музичного мистецтва до жанрово-стильового аналізу. Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. 2022. Вип. 28. С. 69-75.

11.Новосадова А. Жанрово-стильова парадигма як музикознавчо-педагогічна проблема. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти. С. 3-8. 2024.

12.Лю Шитін. Стильові парадигми сучасної оперної творчості: вокально-виконавський підхід. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за фахом 025 «Музичне мистецтво». – Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової, Міністерство культури України, Одеса, 2021.

13.Овсяннікова-Трель О. «Нова простота» як системний жанрово-стильовий феномен в сучасному музичному мистецтві. Монографія. Одеса. Видавничий дім «Гельветика». 2021. 448 с.

14.Осадча В. Дослідження індивідуального співочого стилю автентичного виконавства України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Музикознавча думка Дніпропетровщини. Збірник наук. статей. Дніпро. ГРАНІ. 2025. Вип. 28 (1, 2025). с.79-91.

15.Роман Піщалов, Андрій Орел та інші. Аутсайдер. Збірка статей про сучасну музику. Київ: Бихун В.Ю., 2023. 183 с., іл.

16.Соломонова О. Б. Асоціативне мислення як базовий принцип навчання в музичному закладі. Трансформація музичної освіти і культури: традиція і сучасність. Одеса: «Астропринт», 2021. С. 172–176.

17.Суржина Н.А., Тулянцев А.А. Зірки вокального мистецтва [Текст] : до 125-річчя Дніпров. акад. музики / Нонна Суржина, Андрій Тулянцев ; Дніпров. акад. музики. Дніпро : Ліра, 2023. 150 с. : іл., фот. 30 прим. - ISBN 978-966-981-869-0

18. Тулянцев А.А. Ковнір С.М. Вокальна творчість Івана Паторжинського першої третини ХХ ст. як феномен діяльності Катеринославської консерваторії. с.11-27. Музикознавча думка Дніпропетровщини: Збірник наук. статей. Дніпро: ГРАНІ, 2025. Вип. 28 (1). 432 с. Musicological Thought of Dnipropetrovsk region: Compilation of the scientific articles. Dnipro: GRANI, 2025. Issue 28 (1). 432 p.

19. Фан Фей. Формування етно-стильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом : дис. доктора філос. наук за спеціальністю 0.14 Середня освіта. Музичне мистецтво / наук. кер. Л. В. Степанова; Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». - Одеса, 2023. - 272 с.

20. Чжоу, Ї. Індивідуальний виконавський стиль в умовах глобалізації (на прикладі творчості китайських співаків) [Текст] : дис. на здобуття наук. ступеня доктора філософії : [спец.] 025 "Музичне мистецтво" / Чжоу Ї ; М-во культури та інформ. політики України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [Харківський нац. університет мистецтв імені І. П. Котляревського] ; наук. керівник І. Ю. Сухленко. Харків, 2021. 207 с.

Допоміжна:

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник. Вид. 3-тє, доп. і перероб. Київ : Видавець В. Бихун, 2017. 218 с.
2. Асатурян А. С. Камерно-вокальний стиль К. Дебюссі у контексті музичного символізму : автореф. дис. канд. мистецтвознавства / А. С. Асатурян. - Харків, 2017. 19 с.
3. Бойко А. Вокальний стиль belcanto як провідний метод сучасної освіти / А. Бойко // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Педагогічні науки. - 2015. - Вип. 139. - С. 221-224. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2015_139_62
4. Боршуляк А. М. Сильова еволюція символіки "пасіонності": бароко та романтизм : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. мистецтвознавства : спец. 17.00.03 "Музичне мистецтво" / Альона Мирославівна Боршуляк ; Одес. держ. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. О., 2010. 20 с.
5. Вокальне мистецтво: Історія. Сучасність. Перспективи : збірник статей / редактор-упорядник Ганна Карась. — Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. — 208 с.
6. Волосатих О.Ю. Музично-драматичний театр Правобережної України першої половини ХІХ століття в контексті міжнаціональних культурних зв'язків і художніх тенденцій епохи [Текст] : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 "Музичне мистецтво" / Волосатих Ольга Юріївна ; Нац. муз. акад. України ім. П.І.Чайковського. К., 2009. 17 с.
7. Гайд. Інтелектуальна власність та музика. 2025 IP&Music https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/Haid_Intelektualna_vlasnist_ta_muzyka-web.pdf
8. Шип С.В. Теорія художніх стилів : Монографія / С.В. Шип. – Суми : ФОП Цьома С.П., 2023. 138 с. ISBN 978-617-8095-23-9
9. Горбунова І. Засоби пародіювання в сатиричній опері Миколи Лисенка «Енеїда» // Часопис НМАУ ім. П. І. Чайковського. Київ: НМАУ, 2020. № 2–3 (47–48). С. 7–20.

10.Даньшина В.Б. Французький музичний театр від бароко до класицизму (на матеріалі творчості Жана-Батіста Люллі та Жана Філіппа Рамо) [Текст] : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 "Музичне мистецтво" / Даньшина Віра Борисівна ; Одес. держ. муз. акад. ім. А.В.Нежданової. Одеса, 2010. 18 с.

11.Ізваріна О. Оперне мистецтво як феномен української художньої культури 60-х років XIX – першої третини XX століття: історичні аспекти: дис. ...докт. мистецтв.; спец. 26.00.01 – теорія та історія культури. К., 2012. 502 с.

12.Каушнян Я. М. Вокаліз в українській музиці: традиції та жанрово-стилістичні новації : дис. канд. мистецтвознавства / Каушнян Яна Миколаївна ; наук. кер. Гребенюк Наталія Євгеніївна. Харків, 2019. 212 с.

13.Карась Г. В. Еволюція художніх стилів в музичному мистецтві. Курс лекцій. Івано-Франківськ, 2018. 103 с.

14.Клімова Н.І. Оперний театр Клода Дебюссі: символістські аспекти організації [Текст] : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 "Музичне мистецтво" / Клімова Наталія Іванівна ; М-во культури України, Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. К., 2014. 18 с.

15.Коваленко Ю. Б. Оперний театр Сергія Слонимського у взаємодії з художньою традицією [Текст] : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 "Музичне мистецтво" / Коваленко Юлія Борисівна ; Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І.П. Котляревського. Х., 2009. 19 с.

16.Косаняк Н.В. Музичний театр в інфраструктурі культурно-мистецького життя Львова кінця XVIII - першої третини XX ст. (на матеріалі тогочасної місцевої преси) [Текст] : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 "Музичне мистецтво" / Косаняк Наталія Володимирівна ; М-во культури України, Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. Львів, 2015. 20 с.

17.Корчова О.О. Музичний театр Джакомо Пуччіні в мистецькому контексті першої чверті XX століття (на матеріалі пізньої творчості композитора) [Текст] : Автореферат дисертації на здобуття вченого ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.03 / О.О.Корчова ; Нац. муз акад. України ім. П.І.Чайковського. Київ, 2004. 18 с.

18.Лисенко І.М. Українські співаки у спогадах сучасників /Автор-упор. І. М. Лисенко. – К. : Рада, 2013.

19.Мистецтво співу [Текст] : [навч. колект. посіб.] / А. Солов'яненко [та ін.] ; [уклад., ред. А. А. Тулянцева] ; Дніпропетр. акад. музики ім. М. Глінки, Нац. всеукр. муз. спілка. Дніпро : Ліра, 2021. 195 с. : ноти, фот. - 90 прим. - ISBN 978-966-981-432-6

20.Музичні стилі і течії ХХ ст. Підручники для студентів онлайн. https://stud.com.ua/13613/kulturologiya/muzichni_stili_techiyi

21.Музичний стиль і музичний жанр як відображення системи регламентів культури. Підручники для студентів онлайн. https://stud.com.ua/13599/kulturologiya/muzichniy_stil_muzichniy_zhanr_vidobrazhennya_sistemi_reglamentiv_kulturi

22.Навоєва І.Л. Українська хорова, вокально-ансамблева творчість у контексті стильової неоготики постпостмодерну: дис... канд. мистецтв.: 17.00.03 / ОНМА ім. А.В. Нежданової. Одеса, 2018. 189 с.

23.Наумова О.А. Містеріальний театр Ріхарда Вагнера: "Парсифаль" та його сакральна драматургія [Текст] : Автореферат дисертації на здобуття вченого ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.01 "Теорія та історія культури" / Наумова Олена Анатоліївна ; Харк. держ. акад. культури. Х., 2006. 18 с.

24.Ніколаєва Н.О. Театр як модератор сучасного міського міфу (на прикладі діяльності Одеського академічного театру музичної комедії ім. М. Водяного) [Текст] : автореферат дис. ... канд. культурології : 26.00.01 "Теорія та історія культури" / Ніколаєва Ганна Олександрівна ; М-во культури України, Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018. 18 с.

25.Оганезова-Григоренко О. Автопоезис артиста мюзиклу як творчий феномен та предмет музикознавчого дискурсу: дис. ... докт. мистц.; спец.: 17.00.03. – Музичне мистецтво. Одеса – Київ, 2018. 445 с.

26.Патер А. Р. Виконавські виміри української сакральної музики. – Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво». – Львівський національний університет імені Івана Франка; ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2021.

27. Редя В. Музика в культурній дипломатії сучасної України. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Випуск 48/2024. С. 153-160.

28.Станішевський Ю.О. Національна опера України, 2001-2011 [Текст] / Юрій Станішевський ; усі матеріали Юрія Станішевського (1936-2009) збережено, упорядков., а також додатк. дослідж. й описано сезони 2009-2010 та 2010-2011 рр. Тетяною Швачко ; [фотоматеріали: В. Ландор, О. Путров]. К. : Музична Україна, 2012. 301, [2] с. : фотоіл. 1000 прим. - ISBN 978-966-8259-72-2

29.Суржина Н.А. Антологія меццо-сопрано [Текст] = Mezzo-soprano : [навч.-метод. посіб.] / Нонна Суржина ; [наук. ред. А. А. Тулянцева] ;

Дніпропетр. акад. музики ім. М. Глінки. Дніпро : Ліра, 2019. 358 с. : іл., нот.
- Текст укр. та мовами оригіналів творів. - Бібліогр. в кінці розд. - 50 прим.
- ISBN 978-966-981-134-9

30.Таміліна І. Є. Київський оперний театр у 80-і роки ХІХ століття: антрепренери, репертуар, трупа [Текст] : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 "Музичне мистецтво" / Таміліна Ілона Євгенівна ; М-во культури України, Нац. музич. акад. України ім. П. І. Чайковського. К., 2013. 17 с

31.Черкашина О.В. Театр опери та балету і Державна Консерваторія у Вінниці як феномени національної культури першої половини ХХ ст. [Текст] : автореферат дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 "Теорія та історія культури" / Черкашина Олеся Валентинівна ; М-во культури України, Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. К., 2012. 16 с

32.Чжан Мяо. Взаємодія речитативності та кантиленності в оперних творах Дж. Верді. Музичне мистецтво і культура: Науковий вісник Одеської національної музичної академії ім. А.В. Нежданової. Одеса: Астропринт, 2017. Вип. 25. С. 360–372.

33.Чжан Мяо. Вокально-виконавські чинники оперного стилю: інтонаційно-мелодійна типологія. – Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за фахом 17.00.03 «Музичне мистецтво». – Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової, міністерство культури України, Одеса, 2019.

34. Шлемко О.Д. Гуцульський театр Гната Хоткевича як мистецький та етносоціокультурний феномен [Текст] : Автореферат дисертації на здобуття вченого ступеня канд. мистецтвознавства : 17.00.02 / О.Д.Шлемко ; НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім.М.Т.Рильського. Київ, 2004. 23 с

35.Ян. І. М. Український музично-драматичний театр у системі соціо-культурних зв'язків останньої третини ХІХ - початку ХХ століття [Текст] : автореферат дис. ... д-ра мистецтвознавства : 26.00.01 "Теорія та історія культури" / Ян Ірина Миколаївна ; М-во культури та інформ. політики України, Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2021. 35 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАНУ [сайт]. URL: <http://etnolog.org.ua/>

2. Інститут проблем сучасного мистецтва [сайт]. URL: <http://www.mari.kiev.ua/>

3. Національна музична академія України [сайт]. URL: <https://knmau.com.ua/>
4. Львівська Національна музична академія імені М.В.Лисенка [сайт]. URL: <https://lnma.edu.ua/>
5. Харківський Національний університет мистецтв [сайт]. URL: <http://num.kharkiv.ua/>
6. Дніпровська академія музики [сайт]. URL: <http://dk.dp.ua/>
7. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України [сайт]. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/resursi-i-fondi/elektronniresursy/>
8. Національна академія мистецтв України [сайт]. URL: <https://academia.gov.ua/>
10. Національна наукова бібліотека України імені В.І.Вернадського [сайт]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
9. <https://cutt.ly/UDR6PsB>.
10. <https://cutt.ly/iDnHbkh>
11. <http://old.daily.lviv.com/3D/loda/>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=pYxdUjR6v3E>
13. https://www.youtube.com/watch?v=T8Tdhh-1_3k
14. <https://www.youtube.com/watch?v=fHOoOOgJBWc>
15. <https://www.libok.net/razdel/26/iskusstvo>